Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 261 (10.644). Львів, пятниця 20 листопада 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Сторінка з минувшини.

Українські легіони по боці антанти та їх творець.

I.

В двотижневику „Політика“ (ч. 1 і 3) помістив д-р Василь Панейко „уривок із споминів“ під сензаційною назвою „Українські легіони по боці антанти“. Очевидно, такі легіони ніколи не істнували; на жаль, було це тільки задушевне бажання їх „творця“, д-ра В. Панейка.

На сторінках „Політики“, спонуканий до того докірливою заміткою п. І. Борщака (в „Ділі“ з 19. VI. 1925), розгортає перед нами п. В. Панейко картину своїх невтомних заходів з метою створити українські легіони по боці антанти.

Отже: Ще перед війною познайомився „творець“ цих легіонів з Сітоном-Ввотсоном, англійським знавцем славянських справ Австро-Угорщини, в часі війни незвичайно впливовим діячем в уряді пропаганди льорда Нордкліфа.*) Безпосередньо перед війною познайомився п. Панейко з д-ром Віктором Кюном, що мав великий вплив в „Tribune de Genéve“, пізнійше головній трибуні французької воєнної пропаганди на Швайцарію. Отсі два публіцисти були тими, через яких пізнійше п. Панейко намагався навязати зносини з антантськими колами.

Підчас війни — як сам автор признає — він був єдиним з наших (галицьких) земляків, що не вважаючи на війну і непоборні труднощі виїзду за границю, в самім розгарі війни в рр. 1914—1918 кожного року раз, а то й два рази бував у Швайцарії. Зустрічаючись там з деякими антантськими агентами та під впливом антантської преси, п. Панейко вже дуже вчасно почав сумніватися у побіду осередніх держав.

„Вже в 1915. — пише він — мимо маєвої перемоги під Горлицями, коли я був вдруге в Швайцарії, закрався в мені скептицизм щодо кінцевої перемоги осередніх держав над союзниками, потім таки важкий сумнів, а врешті, після проголошення підводної війни „без обмежень“, й повна певність в те, що з війни вийдуть з побитими кістками — осередні держави. Осередні держави, себто й ми нещасні, котрі віддалися душею й тілом осередним державам, і тільки їм, забуваючи на той, не такий-то вже й трудний до відгадання принцип, що слід дивитися й на задні колеса, та що у важних підприємствах треба себе не тільки обезпечувати, а й реасекурувати“.

Розуміється, ця обезпечуючо-ре-асекураційна політика не була легка з огляду на зверхні політичні труднощі, як і перепони психольогічного характеру. Пересічний галицький Українець вірив у перемогу осередніх держав — тим більше, що не бажав собі заміни австрійських відносин російськими. Та від політичного проводу слід було вимагати більшої далекозорости, особливо від 1917 р., коли зникла альтернатива: Австрія чи Росія. Одначе політичний провід далі сліпо йшов на німецько-австрійськім шнурку. Тому то діставатися в той час галицькому Українцеві зі своїми рекримінаціями проти Поляків і Росіян на сторінки антантської преси було дуже важко. Тим важче було авторові, який лякаючись втратити становище редактора „Діла“, був примушений лявірувати.

Всеж таки в часі побуту у Швайцарії, скриваючись перед австрійськими агентами та в тайні перед швайцарськими й краєвими земляками, особливо перед нашими провідниками у Відні і Львові — він вспів дещо перепачкувати в антантську пресу.

„Та все те була дрібниця, капля в океані, без ніякого поважного значіння. Треба було діл явних і рішучих, а не потайних розмов і замаскованих статтей. Ділом таким могло бути одно, єдине тільки: створення українських леґіонів у складі антантських армій, з галицьких полонених на італійськім і інших фронтах. Треба було піти слідами Чехів (Бенеша, Масарика) і Поляків (Залєского, Дмовского), з усіми консеквенціями сього, отже й з голосом на будучій мировій конференції? Для мене не було сумніву, що треба і то чим скорше творити легіон галицько-український“.

І п. Панейко, маючи швайцарсько-французькі та англійські звязки, почав робити деякі кроки в тому напрямку. А саме, обговоривши цю справу зі своїми приятелями у Львові, в квітні 1918 р. виїхав він до Швайцарії та ввійшов там в безпосередні звязки з д-ром Кюном і в листовні зі Сітоном-Ввотсоном. Все було на найкращій дорозі, та одна подія у Львові примусила його прискорено помчатися через Відень у Львів.

„Перестрашила мене — каже п. Панейко — безтямна пайдократична кампанія, яку в той час Лозинський, користуючись моєю відсутністю, розвів у „Ділі“ за дітваками — звочищами з уряду Голубовича (Всеволода — Ред.) і проти єдино можливого в даних обставинах уряду Скоропадського; мої нагальні телеграфічні протести, адресовані з Льозанни і Цюриху до п. Кости Левицького, не мали ніякого успіху“.

В дорозі зі Швайцарії до Львова задержався п. Панейко один день у Відні, щоби голові тодішньої Української Парляментарної Репрезентації п. д-рові Евг. Петрушевичеві зясувати всю справу, щоби

„переконати його про потребу безпроволочного здійснювання мойого (п. Панейка) пляну легіонів з українських полонених в антантських державах.“

Розмова на цю тему була довга, а її вислід ніякий, хоч п. Панейко вказував на конечність і негайність творення українського легіону по тім боці фронту.

„Справу сю треба — говорив п. Панейко п. д-рові Петр. — трактувати як негайну з різних причин; з них головна та, що якраз тоді Людендорф почав свою велику офензиву на західнім фронті, що отже у вижиттєвій небезпеці Антанта, передовсім-же Франція, готова буде поперти нашу моральну політичну й військову поміч охотнійше, ніж би вона се зробила під впливом Поляків у часі, коли небезпека вже зовсім пройде“.

Одначе хоч як п. Панейко — як сам каже — „напружував свою бідну голову“, щоби переконати свого співбесідника, — даремне. На всі пропозиції одержував спокійну і рішучу відмову. Вкінці, щоби не вийти з нічим, запропонував він компромісовий вихід.

„Ви певні, що Німеччина переможе — розвивав свої думки п. Панейко у розмові з п. д-ром Петр. — розумію се. Але признайте, що belli eventus incertus та є всетаки якась, по нашому незначна, можливість невдачі осередніх держав і розбору Австрії. Правда? Життєвий інтерес нашої країни занадто важний, щоб оставатися до самого кінця без реасекурації. Не хочу, щоб Ви або парляментарна репрезентація раптом всі змінили фронт — з осереднього на антантський. Хочу примітивного, самозрозумілого, не-орігінального, банального „поділу роль“. Весь особистий риск беру на свою особу*) Моя позиція як начального редактора головного органу української політики дає мені певний авторитет як перед антантськими органами, з якими мені прийшлось-би зноситись, так і в очах галицьких полонених в Італії; можливо, що й без Вашої помочи я міг би пуститися на реалізацію пляну; але не хочу того робити на власну руку з двох причин: перша, щоб не давати виду особистої авантури; а друга, щоб не бути відразу залежним грошево від антантських фондів — обставина, яка ослабила-б мою, а затим і нашу національну позицію. Чого отже хочу від Вас? Двох річей: 1-о щоб Ви, як наш політичний провідник, приняли до відома, що я берусь за організацію легіону в Італії, щоб дали мені — все довірочно — запевнення чесної людини, що в разі потреби і у відповідній хвилі посвідчите про свою згоду на мій плян реасекурації; та 2-о щоб Ви мені дали кількатисяч корон з фонду „національної оборони“ на дорогу і на те, щоб мені запевнити особисту фінансову незалежність від Антанти в часі переговорів про легіони. Додаю, що колиб по моїм виїзді з Австрії власти приневолили Вас — публично здезавувати мою роботу по тім боці фронту, то я буду се розуміти як наслідок Вашого важкого становища під військовим терором.“

До цього „компромісового виходу“ віднісся п. д-р Петрушевич байдуже, відмовив тільки грошей тому, що „Діло“ не піддержувало тодішнього проводу Української Парлям. Репрезентації і нераз містило заклики до збирання його фонду. Д-р Панейко признав свої заходи у п. д-ра Петр. безуспішними і просив тільки свого співбесідника задержати в тайні зміст розмови.

Вийшовши від п. д-ра Петр. „духово розтороцений“, думав п. Пан. щиро поговорити про цю справу з пок. М. Васильком. Але цей так самопевно вірив в німецьку перемогу, що п. Пан. не мав відваги виступити перед ним зі своїми планами.

У Львові звернувся п. Пан. з цею справою до п. д-ра Костя Левицького, зазначуючи, що все ризико справи свідомо бере на свою голову, але п. д-р К. Левицький спрямував його до п. Петр. Ще два рази опісля звертався п. Пан. до п. д-ра К. Левицького в надії, що він розважить справу і рішиться, але даремне.

Тимчасом події розвивалися. Офензива Людендорфа не повелася, Австрія поносила невдачі в Італії, балканський фронт хитався.

„Всім було ясно, що рішення наближається, і то не в користь осереднього союза, — всім, з винятком наших політичних провідників. Я жив у тім часі в страшенній духовій горячці, в безупиннім напруженню. Незалежно від роботи в редакції, треба було думати про інші справи і їх приготовляти. Я рішився їхати в Швайцарію й організувати легіон в Італії, незалежно від Петрушевича і Костя Левицького. План акції був готовий в усіх частинах і приготування зроблені“.

Та хоч все було готове, виїзд п. Пан. не наступив. В тім часі розпочалися тайні наради над підготуванням перевороту у Львові. Виїзд здержувала головно недостача людей (?!) і гроша. Директор одної фінансової інституції зібрав був 2 тис. корон, але того було мало. З кінцем жовтня 1918 п. Пан. був у Києві, щоби там найти фонди на виїзд у Швайцарію і на початок організації легіону, що стал-

*) Директором протиавстрійської й противнімецької пропаганди між славянськими народами Австро-Угорщини був англійський публіцист Стід. — Ред.

*) Кожна людина особистий риск бере на свою особу. — Ред.

його idée fixe; і справді там через п. д-ра Дмитра Левицького одержав він 6 тис. гривень на політичну роботу. Думав з Київа їхати просто у Швайцарію, тільки один день задержуючись у Львові і тому заздалегідь зложив свої подорожні валізи в гардеробі львівського двірця. Але коли 1. листоп. 1918 приїхав на Підзамче, у Львові вже велися вуличні бої, а головний двірець з його „безталанними валізами“ був уже в польських руках.

„Мій „легіонівський“ плян завалився: завалилась Австрія, клялися підвалини великої Польщі... Нас розторощили, як завсігди, невмолимі „обставини“, а помогла їм у тому безнадійна сліпота та безхарактерність наших провідників“.

І тому то ми не були антантськими союзниками і комбатантами, як Чехи і Поляки, і не мали голосу на мировій конференції.

Радянська Україна.

Всесоюзна Академія Наук і Всеукраїнська Академія Наук.

Кореспондент харківських „Вістей“ мав розмову з проф. Яворським, завідуючим Головнаукою на Україні про становище і майбутню ролю Всеукраїнської Академії Наук у звязку з переміною російської Академії Наук у Всесоюзну. Проф. Яворський сказав між иншим: „Що до становища нашої Української Академії Наук у сучасному й майбутньому, то неоправдані є побоювання декого з громадян, що, мовляв, проголошення Союзної Академії Наук обмежить наукову діяльність Української Академії Наук. Я думаю, що саме навпаки й тепер сфера діяльности Української Академії незвичайно пошириться, вона матиме нині змогу у всіх напрямках використовувати здобутки Союзної Академії для дальшого поглиблювання й поширювання їх в умовах української дійсности, а тим самим піднести українську культуру на належну височінь. Питання йде тут не про розмежування наукової праці в окремих національних республиках, а про координування багатійших загальних дослідів їх у конкретних місцевих умовах. На святі роковин Російської Академії багато вчених цікавилось науковою працею на Україні. Цікавилися особливо представники східної науки. А деякі з них рішили навіть як найтісніше звязатися з українськими науковими установами. Моє перебування на ювілеї у характері представника українського уряду використав я для широкої інформації про наукове й культурне життя на Україні. Зокрема пощастило мені одержати згоду від декількох видатних наукових робітників приїхати для постійної роботи на Україну“. („Вісти“).

Партійні школи на Україні.

На Україні є 29 партійних шкіл. З того 20 шкіл належить до типу другого ступня партшкіл. Недавно відбулася в Харкові всеукраїнська нарада представників усіх партійних шкіл. На тій нараді підкреслено, що в школах необхідно піднести число селянських учеників. Рішено між иншим віддати в школах першого ступня 45 відсотків місць для селянських учеників, а в сільсько-господарських районах рішено цю цифру селянських учасників піднести до 70 відсотків. В школах другого ступня рішено зарезервувати для селян 40 відсотків місць. На випадок недобору рішено приймати і позапартійних селян, що задовольняли би всі вимоги. На відкриття нових партійних шкіл не дається дозволів тому, бо недостає лекторів. У звязку з гаслом „обличчям до села“ змінено дещо програму партійних шкіл. У тих школах українізації не переведено, бо нема українських лекторів. Українізація можлива тільки тоді, коли будуть українські лектори, а тепер всього тільки 26 відсотків тих лекторів володіє українською мовою. Всі учні партшкіл одержують стипендії. На нараді говорив репрезентант центрального комітету Кп(б)У Корнюшин між иншим таке: „Вся сільська обстановка виказує, що на селі маємо культурних людей і організаторів, а проте на селі є радянський матеріял, що потребує обробки. Без перекидки культурних сил на село, без поліпшення нашої роботи там — ми не прищепимо селянству комунізму. Перед радпартшколами стоїть завдання ленінського виховання своїх слухачів. Треба не забувати, що ми перебуваємо на Україні, де є національна культура і національне питання: Центр. комітет зараз звертає велику увагу на підготовку Українців-марксистів“. („Вісти“).

Архів доби Богдана Хмельницького.

У селі Забілоче (біля Радомисля) на Волині найдено архів часів Богдана Хмельницького. Дуже інтересна та його частина, що містить переписку з московським „приказом“ і польським урядом. Газета „Красный Архив“ підкреслює, що цей нововідкритий архів, має величезне значіння для історії України. Відкрив його проф. Білецький. Велику ціну мають також спомини очевидця про похід Богдана Хмельницького.

Приготування до святкування 20-тих роковин революції 1905 р.

По відсвяткуванню семиліття пролєтарської диктатури йдуть у цілому Радянському Союзі великі приготування до святкування двадцятиліття революції 1905 р. На Україні обходитимуть ці роковини, як і в инших радреспубликах, 20. грудня ц. р. В підготові свята бере велику участь комуністична партія більшовиків України, яка мобілізує для цього всіх своїх членів. Вона бажає, щоби свято цих роковин стало масовим, та щоби мало „поглиблено-пропагандистичний характер“. Слід замітити, що рівночасно припадають і 100-літні роковини повстання декабристів 1825 р. З роковинами повстання декабристів нерозділько звязана смерть великого поета декабриста Рилєєва. Таким чином на грудень випадає рівночасно аж три свята: роковини двох революцій і смерти одного з найідейніших російських революціонерів.

Українізація преси.

Центральний виконавчий Комітет КП(б)У, вислухавши на одному з останніх засідань реферат про українізацію радянського апарату і партійних установ, ствердив, що за останні два роки українські ґазети збільшилися числом і тіражем. Комітет встановив сітку місцевих ґазет і рішив українізувати сім місцевих ґазет на половину, а всі селянські ґазети видавати виключно українською мовою. „Селянську Правду“ рішено перетворити на тижневик, а „Радянське село“ оставити як масовий селянський орган, що виходитиме два рази в тиждень. Далі рішено зукраїнізувати Ратау (Телеґрафічна Аґенція України) і розпочати українізацію комсомольської та дитячої преси крім тієї, що обслугує національні меншости. „(Вісти“).

По широкому світі.

На представника С. Р. С. Р. у Праві був приготовлений заговір; плян його видав один еміґрант; у звязку з його ревеляціями арештовано кілька осіб, яких імена держать ще в тайні.

Анґлія ставить проект скасувати підводні лодки. Зєдинені Держави вважають цю пропозицію незвичайно важною. Якби не вороже становище Франції, остання вашингтонська конференція була би прийняла такий проект.

С. Р. С. Р. зриває економічні зносини з Голяндією, яка відмовилась признати радянський уряд de jure.

Льойд Джордж вибирається до Москви в неофіціяльнім характері, щоби познайомитись з господарсько-економічними відносинами в С. Р. С. Р. Мета приїзду: виборoти проект нових англьо-радянських взаємин. Звістка з радянських джерел, непевірена.

Війна в Сирії кипить далі. Відділи повстанців захопили частину Дамаску; французька артилерія обстрілює місто. Міста Палестини суміжні зі Сирією поважно загрожені наступом Друзів. Англійські війська одержали наказ не пустити Друзів на палестинську територію

За рідну землю.

Довірочна нарада в Галичі.

Галич, 15. листопада 1925.

Дня 8. листопада 1925 р. відбулася в Галичі на Залукві довірочна нарада в справі земельної реформи. Зібраних було понад 100 людей, які після вислухання реферату д-ра Володимира Левицького, адвоката в Галичі, про постанови польського проекту земельного закону, ухвалили відомі резолюції та підписали протест проти ухвалення кривдячої український нарід земельної реформи некомпетентною до цього установою.

Віче в тій справі не могло відбутися із-за недостачі відповідного льокалю.

Кінець великого кримінально-політичного процесу.

Монархісти, анархісти і поліція.

У Парижі закінчився процес, що давав матеріял для щоденної сензації на протязі місяців. Два роки підготовлялись до нього. Центральною особою процесу є один з провідників французьких роялістів, редактор, посол і письменник в одній особі, Леон Доде, син відомого письменника Альфонса Доде. Вихідним пунктом процесу була таємна смерть його 15-літнього сина, якого найшли 24. листопада 1923 р. пробитого револьверовою кулею в автомобілі шофера Бажота.

Тоді паризький орган анархістів „Лібертер“ приніс звістку, що молодий Филип Доде належить до їх партії і взяв на себе виконати атентат на свого батька, як його ідейного ворога. Причина смерти не була ще розяснена такою заявою. Поліція мусіла обмежитися протоколом, який стверджував, що Филип Доде скінчив самогубством, тим більше, що держав у мертвій руці револьвер. Політична поліція покликала чимало свідків, які заявили, що молодий Доде був анархістом і що конфлікт його переживань з пересвідченнями батька, приневолив його до акту розпуки: розпрощатись з життям.

Леон Доде доказував у своїм монархістичнім органі „Аксіон Франсез“ сам...

МАКС ГАЄК.

Літаюча риба.

Перекладений фейлєтон відомого чеського журналіста й письменника Макса Гаєка, був поміщений у вечірному виданні „Прагер Прессе“ з 5. жовтня ц. р. ч. 272. Змальовані в ньому ситуації й настрої являються чудовою сатирою не лише на відносини близькі письменникові, але і на відносини в нашій суспільности. Не зважаючи на досвід останніх літ, заскорузлість думки й парафіяльство в настроях, особливо галицько-української частини нашої суспільности не дає їй і сьогодня змоги вирватися із вузких рамок духових інтересів, та духового злиденного істнування. Відноситься це до політичних, культурних і т. д. гуртів істнуючих за цій частині української землі, до інтересів не лише загально-національних, але й загально-культурних.

Від перекладчика.

(На спомин д-ру Рудольфові Штайнерові.)

Літаюча риба, Dactilopterus volitans, одного дня відвідала риби морського дна. Це — як відомо — ті риби, яких зорові органи щораз більше заникають, бо вони привикають щораз більше до темряви морського дна і тим самим не потребують очей.

Отже дактильоптерус, що була до певної міри говірлива, хотіла розказати дещо своїм темним своякам про вищий світ, в якому вона сама жила, хотіла сповістити їх про свої найновійші досвіди. Вона думала, що ті добрі люде чують так рідко про це, що діється понад їх головами.

— Чи ви знаєте, що істнує повітря, атмосферичне повітря? — почала вона безпретенсіонально.

— Повітря? Атмосферичне повітря? Ніколи й не чули! — загомоніли вибрані мешканці морського дна. — Це очевидно найновійше крутійство вищого світа!

— Я кажу вам: істнує повітря. — я сама вже в ньому літала! Його не бачимо, його не чуємо, воно не має смаку — але воно істнує. Можете мені вірити.

— Ну і що далі? — забурмотіли знуджені мудрці з морського дна.

— Як хто може виринати з води так, як я, то попаде в чудовий, легенький, прозоро-ясний і ніжний елемент, що зветься повітрям. — Там діється щось таке, як в казці: видно неаміриме склепіння неба, а на небі сяє блискуча величезна куля, якої ясність так сліпить, що не можна й глянути. Цю кулю зовуть сонцем.

— Ти великий поет! — сказала одна з риб морського дна. — Слухаючи твоїх фантазій, робиться моторошно!

— Фантазування, це ще далеко не поезія — завважила инша з глибоко-морських риб, що мала критичну жилку та жовчевий темперамент.

Дехто з Глибокоморських починав бавитися цілою цею справою. Мала дактильоптерус розказувала все щось нового.

— Повітря, небо, сонце — дуже інтересно! Далі нехай видумує! — Так думали вони та позакурювали люльки.

— Як настане ніч, діється чарівна зміна, — розказувала далі рибка з вищого світа. — Сонце зникає помалу, поринає з другої сторони, на краю моря, в глубину, а тоді являється нова світляна куля, що розсіває по морі нове, срібне світло. Це місяць! А довкола місяця, як далеко глянеш оком, блискотять і мерехтять несчислимі світла, більші менші, барвисті і білі! Це зорі.

Збори Глибокоморських розвеселилися настільки, що кликали „славно!“ Але це була іронія.

— Місяць, зорі — чудово! Нічого й казати! Але що станеться, любий друже, як що ми не віримо цій історії? Як ти нам докажеш її? — запитав один учений зпоміж Глибокоморських, якого спеціяльністю була льоґіка.

— Ви мусите дістатися на верх моря, а потім мусите піднятися ще понад морське зеркало, тоді будете могли бачити все: повітря, небо, сонце, місяць і зорі.

— Істнують лише речі, котрі можна доказати! — сказав старий професор глибин моря, що був математичним ґенієм. — Чого мені хтонебудь не докаже в тій сфері, в якій я порушуюся, це для мене гумбуґ! Кінець!

Громада зовсім розумних Глибокоморських кивала вдоволено головами на знак згоди.

— Врешті — додав молодий мешканець дна моря, якого уважали талантом, бо був сильно безличний, — ми вже приймали в себе багато гостей з т. зв. „вищого світа“, і врешті читали дещо — але таких мітів, як оце ти пускаєш нам, вельмишанозний приятелю, нам ще нікого не підсував.

— Я можу лише сказати, відповіла літаюча рибка, — що я не фантазую, а подаю факти! Прямуйте з ваших глибин вгору, в ясніші сфери, то будете мати уяву про те, про що я вам розказую! Ви будете могли бачити, що повітря і небо, сонце, місяць і зорі видно в зеркалі води — і ви будете

простження: що його син мав намір вивести на денне світло підкупність анархістів і прикинувшись, звернувся до них з пропозицією, що виконає атентат. Цим кроком, на думку Леона Доде, його син хотів надолужити дітоцу провину перед ним, своїм батьком, розтративши надто багато гроша і лякаючись признатися просто до вини. Таким „незвичайним" вчинком гадав себе регабілітувати. Револьверу при собі не мав, а одержав його щойно від анархіста, книгаря Флютгера, який у дійсности був провокатором і мав негайно повідомити поліцію про намір молодого Доде. Коли поліція ввійшла до книгарні, хлопець заляканий добув револьвер і хотів застрілити себе, чи навіть зробив це один з членів поліції, який бачив перед собою анархіста... — у всякому разі Леон Доде вважає злочинцями поліцаїв до спілки з анархістами.

Для переведення доказу правди, він вніс скаргу на шофера Бажо, як співвинуватця в злочині: як такого, що хотів нишком заховати труп його сина. Під час розправи Доде навіть вказав просто на поліцая Кольондро як на вбийника. У суді виявилось, що політична поліція вела тенденційно слідство і некорисні для неї протоколи затаїла. Сензацією були зізнання комуніста Дюжардена, який признав, що один з його товаришів Фор, одночасно „шпиг", робив йому нечесні пропозиції і виявив тайну, що якби Леон Доде хотів сипнути гришми, то комуністи розсказали би йому всю правду про смерть сина. За таку недискретність Форові прислали комуністи дві револьверові кулі як загрозу. Поліція силкувалась доказати, що злочину доконали соціялісти. Знавці-лікарі заявили, що самогубство молодого Доде виключене. За те поліція предложила двох свідків на доказ, що Филип Доде піддержував звязки з анархістами.

Процес не розяснив тайни смерти, а тільки скомпромітував: поліцію, анархістів і самого Л. Доде. Провідникові монархістів не вдалось доказати, що його теорія про смерть сина є правдива. Шофер Бажо, який вніс проти нього скаргу, вийшов чистим. Доде не мав змоги доказати поліції всього, що хотів. Суд присяжних засудив Доде на 1500 франків грошевої кари і пять місяців вязниці за образу поліції у своїм органі, а крім цього шофер Бажо має одержати від нього 25. 00 фр. відшкодування. По проголошенім засуді перед судом ішла бійка між монархістами і поліцією. Доде згол син відкинк і заявив, що процес ще не закінчений, а починається для розяснення всієї правди. За те инші особи, заохочені засудом Доде, ображені його закидами співучасти у злочині, також внесуть скаргу проти нього. Париж матиме ще продовження трагікомедії.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6·73·50 6·74, канад. дол. 6·30 — 6·35, чеські кор. 0·17·75 — 0·18·00, ...ві 0·02·75 — 0·03·00, франки фр. 0·27·75 — 0·28·00, фр. швайц. 1·25—1·30, англ. фунти 30·60 — 31·30.

Золото. 20 кор. 27·40 — 27·80, 20 франк. 25·00—25·20; 20 марк. 30·00—30·60; 10 руб. 34·80—35·00.

Срібло. Австр. кор. 0·56·00—0·56·50, 5 ав. кор. 2·90—3·00, фльорени 1·45—1·50, рубл. 2·20 — 2·40, рубель дрібним сріблом 1·20 —1·30.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Марш. Ратай творить уряд.

Після наради в Бельведері мін. Скшиньскі остаточно зрікся місії творення уряду, а през. Войцєховскі поручив її Ратаєві. Мін. Скшиньскі після наради з Ратаєм повідомив клюб справоздавців про неуспіх своєї місії, але висловив надію, що дводенні наради, на яких вже прийшло до деякого порозуміння, не підуть на марно і що ще в ночі утвориться коал. уряд з парл. премієром на чолі.

Марш. Ратай просив президента, щоби дав йому право відповіди до завтра, цебто 19. XI.

Розділ мандатів у чехосл. парляменті.

На основі першої скрутинії розділено 193 мандати до чехослов. палати, а 10 зарезервовано до дальшої скрутинії. Досі вибрані: 33 чеські аграрії, 28 комуністів, 23 чеські католики, 19 словацьких католиків, 18 соц.-дем. чеських, 17 чеських нар. соціялістів, 5 нар. демократів, 3 дрібні ремісники, 18 німецьких зем. власників, 11 нім. соц. дем., 3 нім. соц. народовці, 3 з мадярської христ.-сусп. партії, 1 Українець і 1 Поляк.

Лютер жадає повновластей.

На засіданні нім. уряду під проводом Гінденбурга, рішили жадати від парлям. повновластей до підписання в Льондоні договорів заключених у Льокарно й до вступлення Німеччини до Союза Народів. Оголосять тую ухвалу мабуть у четвер. На думку правників вистарчить для тих справ звичайна парляментарна більшість.

Небезпека держ. перевороту в Німеччині.

Нім. нац. „Союз батьківщини" приготовляє спротив проти льокар. пакту при помочі держ. перевороту. На засіданні нац. союзів рішили домагатися на основі 48 § конституції оголошення диктатури в Нім. і розвязання парляменту.

Степ. Радіч мін. просвіти.

Сензацію в Білгороді викликало іменування міністром просвіти провідника хорватської селянської партії Степана Радіча. Радіч прибув до Білгороду й там прийняв його король на авдієнції. Іменований він на місце мін. Вукотіча.

Бойкот Мусcоліні в Англії.

„Уестминстер Гезет" повідомляє, що провідники британських робітників оголосили намір бойкоту Мусоліні, коли в найближчих днях прибуде до Льондону. Робітничі члени парляменту не візьмуть участи в ніякому торжестві, уладженому в честь Мусоліні. Можливо, що й инші прилучаться до тої демонстрації робітничої партії. Член парляменту Емон, котрий у робітничому уряді був першим льордом адміралітії, заявив, що муситься прилюдно запротестувати проти подорожі Мусоліні до Англії з огляду на його вороже становище супроти демократії. Секретар союза залізничих машиністів заявив, що не є виключене, що залізничники відкажуть прислугу поїзду, в котрім буде Мусоліні.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за два великі місця у статті *„З польських містерій"*.

— **Памфлетист у твердині.** Відомий польський публіцист А. Новачиньскі відсиджує два тижні твердині, як кару за незаконний поєдинок з полковником Дзвонковским. Він передає свої вражіння з цього манастирського затишку, який йому дуже до вподоби. Має чистеньку кімнатку, три години денного проходу, двічі в тиждень відвідини жінки та доньки, двічі в тиждень купіль, право користуватись власним біллям та вбранням, щоденно фризієра (товариша долі) і трьохгодинне товариство на проході бувшого кандидата на письменника гр. Ронікера, засудженого у свій час за вбивство. По такій твердині Новачиньскі не втратить охоти ні до памфлетів, ні до поєдинку.

— **Нова львівська банда.** Поліція попала на слід трьох бандитів, які мають на своїй совісти кілька грабіжей: Ром. Олещука, Ігнатія Маєвского і Мечислава Кохана. Два перші відпекуються від усього, за те Маєвский з епічним супокоєм оповідає про спільні подвиги, тому, що недавно втік з вязниці і реально глядить на сумну перспективу свого довголітнього засуду. Тереном діяльности бандитів був стрийський парк і околиця. Мали вони штучні бороди та вуси, які купили у театрального фризієра. Ночували часто у будинку II-го дому техніків на Кадецькій горі. Там ограбили роб тників, найшовши при них... 4 золоті. На Стрийській вулиці, під воротами „Східних Торгів" ограбили якусь подружу пару. Потім зробили напад на один ресторан на Сигнівці, де захопили 100 зол. і пляшку горілки. Арештовано їх на Вайках, у хаті Маєвского. Судитиме їх не доразовий суд, а звичайний.

— **Ucrainica.** У французькім журналі „Revue Internationale" в чч. з 31. липня, 1. і 30 вересня є такі статті д-ра М. Лозинського: Відповідь п. Тугутові про поневолені народи в Польщі, польонізація українських шкіл у Польщі і поклик до делегатів VI-го збору Ліги Націй.

— **Сіль для худоби.** На домагання Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові станиславівське воєвідство приділило 200 тон соли для худоби по пільгових цінах 28 зол. за тону (10 сотнарів метричних) льоко саліна (Величка або Бохня) з дочисленням 1 зол. за набірний лист, 3 зол. за виложення вагону тектурою і коштів транспорту до стації виладування, для слідуючих вищенаведених повітів — станиславівського воєвідства: Калуш (Повітовий Союз Кооператив), Печеніжин (філія Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар"), Стрий (Повітовий Союз Кооператив), Рогатин (Повітовий Союз Кооператив), Станиславів (Повітовий Союз Кооператив), Косів („Народна Торгівля"), Турка (філія Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар"). Готівка за сіль має бути вплачена наперед.

— **Новий рекорд летуна.** Французький летун Боссутро знявся на своїм великім літаку, з вантажем 7000 кільограмів в одній годині і 12 хвилинах на висоту 3500 метрів. Сам літак важив 14500 кнг.

— **Засуд бувш. російського князя.** Князь Голіцин, бувш. заст. голова царської Думи, на виставці декоративного мистецтва у Парижі зачав суперечку з поліцаєм а навіть замахнувся на нього. Його присудили на 25 (!) франків кари. Мабуть узяли на увагу те, що він не є вже князем і що в новій своїй ролі, як власник сербохорватського ресторанчику у Парижі може поводитися з поліцаєм трохи грубше.

— **Кіно в церкві.** Деж би инше, як не в Америці? А саме в Вашингтоні заснувалось товариство, яке має на меті складати тексти фільм морального та релігійного змісту, які будуть показувати у церкві підчас богослужень. Видко, що з американськими церквами вже досить кепсько, коли вони вживають аж таких засобів, щоби притягнути до себе вірних.

— **Найбагатший нарід.** Неодин з нас питається воядитоли, який нарід є нині найбагатший, коли війна знищила майже всіх. Це не є ні Англійці, ні Американці, а нарід, про який імовірно почуєте вперше: Осаґес. Є це племя північно-американських Індійців, що живуть на клаптику землі північної Оклагоми. Кожна родина цього племени має щорічно пересічно 25.000 долярів доходу. Ці червоношкірі мали щастя найти на території признаній їм великі джерела нафти. Арендуючи свою землю нафтовим промисловцям заробляє цей нарід, складений з 2000 людей — 10 міл. долярів річно.

— **Цінні рукописні памятки** найшов італійський египтольог Моннерет, підчас своїх розкопок в Ассуані, де відкрив коптійський манастир. Цей манастир мабуть належав у старовині до християн, які були вірні своїй релігії підчас панування ісляму. У руїнах манастиря найдено велику скількість цінних рукописів, з 4-го віку по Хр., в яких є нові цікаві дані про життя апостолів.

Дописи.

Козьова, пов. Сколе. *(Поступування польської п. державної).* В році 1924 арештував командант постерунку в Козьовій, пов. Сколе, Кароль Маркс, Прокопа Федьковича, 17-літнього хлопчину, під закидом крадіжи. Арештованого тримав на постерунку від вівтірка до четверга й ріжними знущаннями примушував на арештованім, щоби признався до вини. Кував руки, викручував і вішав хлопця за шию на стіну. Арештований мусів признатися до вини, а коли запитано його, де поділ крадені річи, сказав, що дав Цоглі; кожух його сконфісковано з Цоглою, відкликав свої зізнання і його бито дальше. Опікун малолітнього запізвав до суду команданта Кароля Маркса і в тій справі переведено судове слідство до ч. Z. IV. 177/24, але прокураторія письмом ч. St. 232/24 завідомила, що не находить основи до дальшого ведення справи Кароля Маркса.

За те прокураторія в Стрию видала акт обвинувачення проти Федьковича і при головній розправі до ч. Vr. 29/257, с/25 свідки під присягою зізнали, що командант хлопця бив, вішав на стіну за шию і т. д. На підставі зізнань тих свідків окружний суд у Стрию звільнив хлопця від вини й кари, пан Кароль Маркс у Козьовій є донині на тім постерунку і ще відгрожується відплатою за те, що селяни у суді виказали, що він невинен. От і самоволя жандарміська. Що на це окружна команда? Що на це воєвідство? — **Сусід.**

Креховичі н. Рожнятова. *(Слідами Володийовских).* В одній з останніх чисел „Słowa Polskiego" появилась як додаток „Історична праця" Альфреда Вайди, начальника стації в Рожнятові, який оплакує в ній село Креховичі, що є сьогодня суто українське, хоч „історичні" дати вказують, що мешканці цього села не корінні Поляки — нині запеклі Українці, що піднесли навіть свою руку 1918 р. проти Поляків. У доказ історичної правди наводить, що „шляхтич" 86-літній старець Теодор de Мрочко, досі молиться перед шляхотським вівтарем у церкві з польського молитовника. Розписуючи разом з „кс. пробощом" Рожнятова відозву до булави „косьцюшки", взиває всіх і вся і закликає до помочі навіть власти, щоб відібрали й переписали метрики та ревіндикували „загарбані душі" й церкву сягаючись на версальськім договорі. До відозви додає письмо кс. архиєпископа Твардовского, який заздалегідь „збожному дїлу" обіцює благословення.

На це звертаємо увагу громадян та наших духовних властей у Станиславові, а п. нач. стації радимо, щоб радше занявся порядками на стації, а історичні студії того роду полишив „Пилипам з конопель". **Креховичівець.**

Миколаїв н. Дн. *(Повільна легалізація Миколаївщини. — Суспільно-господарський вишкіл. — „Батюшка". — Недостача інтелігенції. — Читальні „Просвіти" й „самостійні" читальні. — Кооперація. —*

могти що найменше збагнути це, що для мене стало певним, бо я це сама бачила.

— І не можна брати поважно — прошепотів лікар зпоміж Глибокоморських, — це патольогія! Діягноза: „paranoia mystica"!

— Хай пливе звідси, — заявила инша риба. Оце зеленодзюбе хоче нам, здорово примищеним головачам глибокоморської науки засвітити нове світло! Сонячне світло! Ха-ха!

І вона відкрила рота до сердечного сміху та покрутила вдоволено плетвою хвоста.

— Як я чую про вищі світи, то негайно замикаю очі — докинула одна з Глибокоморських, добродушна істота. — Краще сліпота, як оттакі ясновидючости!

І цілі збори, що — як було помітно — знайшлися знов у свойому звичайному настрою, подякували літаючій рибці за інтересні! — нічого й казати! виклад про повітря, небо, сонце, місяць і зорі, та готовилися до вечері.

— Позволь себе оглянути! — сказав врешті якийсь сміхун, мешканець морського дна. Ти маєш плетви, як ми, маєш очі, як ми, маєш нашу стать, тай віддихаєш зявами, так — як ми! Отже ти риба. А може ти не риба? Но, і ти правдива риба хочеш нам правдивим рибам розказувати про надрибячі речі?

— Так, я справді риба, — відповіла дактильоптерус, — я риба, але літаюча! Я можу піднятися з води і бачити небо з усіми його зорями. Я можу дихати повітрям і літати в ньому! Не довго, це правда, не завжди — але досить довго і досить часто, щоби дослідити, що існує повітря і існують чуда неба!

І вона відплила, сказавши: добраніч!

А глибокоморський народ бурмотів вдоволено поміж собою: — Богу дякувати, що ми знов самі між собою і можемо жити вигідно в нашій тихій глибині! Там вгорі мусить бути таки страшно! Божевільна раса! Неможливо!

І всі пішли вечеряти.

А літаюча рибка, прямуючи до морського плеса, щоби пристати до своїх братів і сестер, які не могли опертися змаганню, щоби не піднятися з води, з того елементу, який поневолює усі наші риби, думала: Тяжко приневолити глибокоморських громадян, щоби вірили в красу неба! Але та краса існує, хоч вони в неї не вірять.

Переклав С—ий.

(Політичний занепад.) Протягом двох останніх літ іде віднова освітнього і господарського життя в миколаївському судовому повіті. Це, як відомо, частина жидачівського політичного повіту, славного колись москвофільського гнізда. Правда, вже перед війною українська національна думка і свідомість здобула собі тут право горожанства. Вже тоді почалися були організації читалень „Просвіти“, „Сільського Господаря“, кооперативи „Січей“, „Соколів“ і т. ин., але усе те перервала війна. Із богатьох сіл, як: Демня, Дроговиже і инші эмигрували тоді наші селяне до Росії. Те, що пережили вони там, включно до устаління большовицького режіму (богато вернуло останніми літами), відкрило їм очі. Сьогодні усе молоде покоління свідомо українське. Але ще й досі москвофільство не зліквідоване і проявляється в новому одягу створеному групою „Волі Народа“. Не-да що й дивуватися цьому, як зважимо, що цей куток Галичини уявляє собою ще й досі сумний поміщицький загумінок. Тут фундація гр. Скарбка із близько 80.000 моргами ліса і ріллі, тут посілости гр. Лянцкоронського в Роздолі і околиці, тут такі поміщики, як новочасний Каньовський-Полянський в Рудниках, Стефанус в Чернині і т. и. Суспільно-господарський визиск нашого селянина і робітника нечуваний. Рільного робітника платять так низько, що не вистає на мінімум істнування (пересічно 80 сот. денно в літі), а селяне, які хотять купити дерево в панських лісах, мусять відробляти — як це діється в селах заряджуваних закладом в Дроговижі — справжню панщину, бо мусять майже за дармо возити дрова до закладу і оплачуватися в ріжних формах управителям фундаційного майна. Те саме з наймом лаші та сіножатей від фундації.

Поміщики постарались про обсаду парохій Миколаївщини самими креатурами давного, москвофільського типу. Дають вони приклад, як виглядає пастир, який живе в святому переконанні, що церков, парохіяне і усе, що йому підлягає в парохії, на те тільки й істнує, щоби служити для користи і більшої слави їх величностей. Згадати лише оо. Фільваркова з Демні, Сенишина з Розвадова, Юркевича з Роздолу, а з молодших ославленого Сенишина з Ілова, Калинюка з Пісочної та відомого Яворського з Рудник. Селянство, в більшости незвичайно темне, привичаєне до ярма, і молоде покоління має перед собою важку задачу: переломити старе лихо і створити нове життя. Завдання це тим трудніше, що ні звідки ждати помочі. Решта свідомого українського учительства, яка остала з передвоєнних часів після перенесення багатьох на захід, не може входити в рахубу при веденні якоїнебудь організованої праці, а світської інтелігенції, яка хотілаб і вмілаб вести це діло, майже нема. Кілька одиниць, що осіли на селі, розгубилися в злиднях щоденного життя, шукаючи кавалка хліба. Таким способом в Миколаївщині уська освітня і господарська організована праця мусить йти передусім силами свідомої частини селянства і міщан, при слабій допомозі маленької групки інтелігентів.

Протягом весни й літа цього року відбулася люстрація читалень „Просвіти“, переведена делегатом філії з Жидачева. Виявилося, що з досі істнуючих читалень „Просвіти“ розвиваються досить добре читальні в Роздолі, Розвадові, Демні, Дроговижі, Вол. великій. Слабше, хоч як жалко це констатувати, розвивається читальня „Просвіти“ в Надітичах, після того як усунулися від активної участи, наслідком непорозумінь, місцеві два інтелігенти пп. М. П. і А. М. Це одна із найсвідоміших громад судового повіту і при добрій волі громадян можна би там зробити дуже багато. Відносно слабо іде праця читальні „Просвіти“ в Миколаєві, мимо взірцевого змагання її голови п. дир. М. К. Причиною цього недостача координації змагань міщан і місцевої світської та духовної інтелігенції, а крім того припинення будови дому читальні, розпочатої з кінцем 1924 р. наслідком незатвердження спершу церковними, а опісля адміністраційними властями акту щодо передачі куска церковної парцелі під будову дому. Окрім кількох драматичних вистав і принагідних сходин читальня не проявляє більшої діяльности із шкодою численної людности того українського містечка.

Після кількалітньої перерви, по розвязанні давних, повстали нові читальні „Просвіти“ в Пісочній і Чернині. В Чернині о. Калинюк постарався свого часу дуже хитрим способом, що майно давної читальні „Просвіти“ ще перед її розвязанням урядом, передано місцевій церкві без відповідного забезпечення читальні. Покищо справа того майна нерішена, а в руках Головного Виділу Товариства лежить його відзискання, евентуально судовою дорогою. Врешті подано до затвердження статути читалень „Просвіти“ в Рудниках і Малехові, а незабаром прийде на чергу і решта сіл.*) Таким способом стає актуальною справа утворення філії „Просвіти“ в Миколаєві, по відділенні її від філії в Жидачеві. Діло це повинно статися старанням головно селян і міщан, при допомозі тих нечисленних інтелігентів, що виявляють уміння й охоту помогти доброму ділу.

*) В деяких селах, як Вериць — мимо підписання статуту і прихильности до освітньої праці місцевого пароха, щирого Українця о. І. М., годі побороти упередження москвовствуючих селян.

Москвофіли закладають конкуренційні читальні, хоч своє москвофільство стараються скрито укрити, як в Дроговижі, Пісочній, Чернині і т. и. Перед загалом огряджується не ріжно: священики-москвофіли дають тим читальням імена святих: Андрея, Володимира і т. и., навіть фірму „Місіонаря“ і тим способом під ослоною церкви організують сільську реакцію, яка складатиметься із елементу старостинського, прихильного дворам і клерикально-москвофільського, скупченого біля престола „батюшок“.

Найкраще поставлене освітнє діло в читальні містечка Роздія, а то силами самих міщан. Читальня, якої головою п. М. К., закупила дуже гарну реальність за складки свідомого міщанства, уладила гарну театральну салю, сад і т. и. Дня 2. серпня ц. р. відбулося при участи голови Тов. „Просвіта“ проф. М. Галущинського, дир. С. Федака, делегата філії з Жидачева, делегатів читалень з повіту і багатьох гостей врочисте посвячення нового дому. Є змагання будувати власні доми і по селах як Демня, Розвадів і ин.

Віднову кооперативних організацій розпочав знов таки Роздія Заг. Зборами кооперативи „Згода“ весною 1924 р. Істнують заложені, або відновлені в минулому і біжучому роді споживні кооперативи: в Миколаєві, Вериці, Демні, крім того молочарські в Розвадові, Вериці, Надітичах. В Рудниках істнує вже здавна під патронатом Виділу Самоврядування. Перші розвиваються досить слабо. Є велика потреба споживчих кооператив по селах, але кооперативне діло вимагає більш усього великого освідомлення і агітації. Миколаївська кооператива, яка має дуже солідний провід, повинна дати ініціятиву в тій справі і придбати фахову силу, яка не лише помогла би до розвою місцевої кооперативи, але й до засновання кооператив по селах, де є пригожі умови для їх розвою, а в дальшім наслідку до створення в Миколаєві повітового союза. Зваживши, що повіт перед війною був увесь засіяний жидівськими банками, та що стоваришення „Власна Поміч“ в Миколаєві була одиноким солідним, опертим на кооперативній підставі джерелом кредиту для селян, оказується тепер — як одна з перших — потреба засновання кооперативи кредитової, чи то самостійної, чи у формі відділу при істнуючій кооперативі „Своя Поміч“ у Миколаєві. До цього й змагає її теперішня управа під проводом п. д-ра М. Ч.

Політичне положення в повіті зовсім завмерло. В останньому часі дуже живо заінтересувалися тутешнім селянством людовці (Związek), а навіть й П. П. С. (Віче в Пісочній, Рудниках, Розвадові). Ільківці здавна мають тут свої звязки. Це пересторога для українських політичних партій! Вони повинні заінтересуватися повітом і організувати його.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцятьдевятий день розправи.

Перед розправою заявив провідник трибуналу, що віденська поліція прислала письмо з 14. XI. в якому повідомляє, що до неї зголосилося двох свідків, які знають, що віденські українські кола натякали на те, що в серпні 1924 р. у Львові буде виконаний атентат на президента Польщі. Прізвищ тих свідків провідник розправи не подав.

Свідок Михайло Лесняк, банковий урядник, а тепер жовнір 19 п. п. стояв в часі атентату на платформі трамваєвого возу, який затримано напроти крамниці Стоїньского. Звідтам бачив, що з другого ряду людей, які стояли на дорозі від вул. Коперника, кинув хтось бомбу. Ні особи ні піднесеної руки свідок не бачив, бо рівночасно підносилося багато рук для привитання президента. За те бачив він лет бомби зараже понад голови людей і тому виключає, щоби вона впала згори. По кількох перших секундах публика була незорієнтована. Щойно пізніше, коли хтось крикнув „бомба“ — почало все тікати. Свідок вискочив з трамваю і наближаючися до хідника, побачив якусь панну, яка живо гестикулювала та заявляла, що виконавець замаху втік до брами ч. 1. На порозі тої брами побачив свідок мущину в окулярах зі семітськими рисами. Тоді то та панна сказала до пана, що її успокоював, такі слова: „Так, то той пан“ і при цьому вказала пальцем на стоячого в брамі добродія в окулярах. Він зійшов у той момент з порога і почав йти. Тоді його окружило кілька мущин, а він сказав: „я є урядником“ і зробив рукою рух до спідної кишені сурдута, як би хотів леґітимуватися. Свідок відійшов від того гуртка під враженням, що відносно особи виконавця зайшла помилка, та що по вилеґітимуванню того мущину випустять.

На запит оборони, чи Пастернаківна сказала: „Здається, що це той“ — свідок відповідає, що того не чув. Далі чув свідок голоси про те, що замах виконало двох людей і що брама дому ч. 1. є перехідною, отже виконавці могли втекти.

Свідок капітан Рафал Ужендовскі був свідком, як Пастернаківна вказуючи на Штайґера сказала: „Той пан, я бачила“. На ті слова обвинувачений зробив великі очі, як би дивуючися, що його про щось таке посуджують.

Свід. Кароль Новак, приватний урядник завважив ще чверть години перед приїздом президента двох мущин на хіднику при вул. Коперника, що видались йому підозрілими. Один з них був низенький, сильно збудований 24—25-літній в гумовому плащі, зеленкуватого кольору. Він держав у руці завинений пакунок форми слоїка. Другий був вищий і молодший у темному вбранню. Перший сказав до другого таке: „Перейдемо на другу сторону бо готов хто подумати, що це бомба“. Свідка ці слова дуже вразили. І дійсно оба ці мущини перейшли на другу сторону до Пасажу Міколяша. Кілька мінут потім бачив він тих самих мущин як повертали другою брамою, але вже без пакунку. Поліції не видно було. За кілька хвилин вони хотіли перейти на протилежну сторону вул. Коперника повище Пасажу Міколяша, але поліцай вже не хотів їх перепустити. В часі шамотання повязалися поліцаєві а один з них (вищий) сказав: „Прошу мене пустити, бо я мушу йти до праці“. Перейшовши той мущина став серед товпи людей, що стояли на дорозі. Свідок бачив потім з віддалення лет бомби і з напряму її лету думав, що вона могла впасти з того місця, де стояв описаний мущина. Це зродило в ньому думку про те, що бомбу міг кинути один з тих двох мущин, якими він інтересувався.

Потім відчитав провідник трибуналу письмо посідства відносно справ, яких вияснення вимагала оборона. Отже дня 3. вересня м. р. одержав митрополит Шептицький листа з підписом української військової орґанізації. В ньому орґанізація мала заборонити митрополитові приймати президента в церкві св. Юра. Листа відіслала капітула до поліції, де він і загинув. Опісля в листі мала бути описана історія і мета тайних орґанізацій, а також висловлена опінія, що атентат виконали правдоподібно члени тої орґанізації.

Д-р Ляндав стверджує, що на поліції хтось мусів того листа заховати. І тому домагається, щоби його достарчити до актів теперішньої розправи. Коли виявиться, що печатка на тому листі ідентична з печаткою на листах, адресованих до редакції „Хвілі“, то стане ясним, що всі ті листи походять від одної орґанізації.

З доставлених поліцією фотоґрафій виходить, що комуніст Харків є дуже подібний до Штайґера і носить подібні до Штайґерових окуляри в темній оправі.

Далі вносить д-р Ляндав покликати на свідка урядника польського посольства в Празі Фрідриха, який мав ствердити при допомозі свого конфідента Зиґмунта Рота, що Штайґер був комуністом і належав до групи „михайлівців“. Ці поголоски, оперті на фантазії, треба раз зліквідувати. Належить також ствердити на основі зізнань Цєхановского, що Панчишин не міг виказати свого „алібі“ в день атентату.

Свідок Франц. Мішадек подав, що безпосередно по замаху побачив на Гетманських валах знайомого з бачення мущину, старшого віку. Він сказав свідкові, що бачив того, який кинув бомбу. Він бачив, як потім виконавець разом зі своїм товаришом відійшов спокійно в напрямі вул. Кілінского. Тимчасом поліція арештувала кого иншого. Свідок намовляв знайомого, щоби зложив ті зізнання на поліції, але він не зробив цього, хоч і обіцяв. Про те говорив свідок свого часу прив. агентові Дзерніцкому.

Св. Адольф Федерер був на бальконі каварні Де ля Пе. Бачив двох підозрілих, що сховалися в брамі дому ч. 1.

Свідок Орлінкі потвердив зізнання своєї жінки.

* * *

Лист до Редакції.

Сьогодня одержали ми таке письмо:

Хвальна Редакціє!

Прошу не відмовити мені помістити у Вашій шановній часописі слідуючої моєї заяви:

Зовсім випадково попали мені в руки деякі жидівсько-польські часописи, в яких, серед цілого ряду відомостей в звязку з відбуваючимся тепер процесом Штайґера, вичитав я — на моє велике здивування — всякого рода „сензаційні“ ревеляції також і про мою особу.

Стверджую тому, що згадані відомости, о скільки вони зачіпають мою особу — поминаючи їх у великій мірі провокаційний характер — являються неправдивими.

Прошу приняти вислови моєї глибокої пошани!

Дня 13. XI. 1925.

Евген Коновалець.

ОПОВІСТКИ.

Львівський Український Театр під дир. И. Стадника.

Золочів. Саля Касина.
Пятниця 20.XI. „Співець свого горя“.
Субота 21.XI. „Княжна чардаша“.
Неділя 22.XI. „Анонім“.
Тернопіль. Саля „Міщанського Братства“.
Понеділок 23.XI. „Граф Люксембург“.
Вівторок 24.XI. „Лісова пісня“.
Від середи 25.XI. театр переїздить до Збаража. 813 2—4

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру“ О. Мітневич:

Жидачів. Саля „Сокола“.
21.XI. „Вихрест“.
22.XI. „Маруся Богуславка“.
23.XI. „Майська ніч“. 562 2—?

Український мішаний хор Д. Котка.

У Львові 20.XI. год. 6. вечора.
У Львові 21.XI. Драгоманівське свято.

Адміністрація Хору повідомляє, що у переїзді на Захід, Хор дасть у Львові в салі „Народнього Дому“ у пятницю 20.XI. в годині 6. вечора великий популярний концерт з церковними співами Дм. Бортнянського.

Ціни на цей концерт знижені о 50 прц. Білети продає Народня Торговля.

768 11—? Адміністрація.

Засідання Краєвого Комітету допомоги „Голодному Селу“ відбудеться у пятницю, дня 20. листопада в год. 6-ій вечером в льокалю Комітету (Ринок ч. 10 I. пов.). На черговім порядку важні справи. — *Д-р Д. Левицький, В. Целевич.*

Вп. Ілля і Надя з Сіминовичів Феношин зі Станиславова зложили з нагоди вінчання квоту 30 зол. на фонд українських інвалідів. 818 1—1

Від арх.-техн. Т-ва „Праця“ у Львові. Отсим повідомляється П. Т. Членів того Т-ва, що коли до дня 31. грудня п. р. не вплатять залеглих вкладок, перестануть бути членами. Вкладки приймається в понеділки і середи від год. 6—8 вечером в домівці Т-ва „Праця“, Львів, Ринок 10. II. пов. — РАДА Т-ва. 820

Загальні Збори Видавничої Спілки „ДІЛО“, кооперативи з обмеженою порукою у Львові, відбудуться дня 30 листопада 1925 в год. 5. пополудни в льокалі власнім, Ринок ч. 10. II. поверх, з отсим порядком нарад: 1) Відчитання протоколу з послідних Зборів. 2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради за діловий рік 1924/25. 3) Затвердження білянсу за рік 1924/25 та розділ чистого зиску. 3) Зміни статута §§ 12, 15, 22, 26, 33, 36, 41, 48. 5) Внески і запити членів. — Звіт, рахункові замкнення і білянс виложені в льокалі кооперативи на два тижні перед речинцем Зборів. На випадок неприсутности вимаганого статутом числа членів, відбудуться того самого дня, о годину пізніше, в тім самім льокалі і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори, які будуть управнені важно рішати без огляду на число присутніх членів. Львів, 10. листопада 1925. — *Надзірна Рада.*

Кооператива „Українська Книгарня“ в Чорткові взиває своїх членів по думці § 14. зміненого ухвалою Загальних Зборів з 21. червня 1924. статуту доповнити свої уділи до висоти 10 зол. найдальше до дня 31. грудня 1925, бо инакше перестануть бути членами цеї Кооперативи.

817 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.